

9 клас
“Тарас Бульба” М. Гоголя –
найвідоміший твір про козаків
Стрембицька Л.А.

Історія написання

- 1835 р. – М.Гоголь залишає викладацьку роботу і повністю віддається літературі.
- Виходить друком зб. **“Миргород”**, до якої увійшли: “Старосвітські поміщики”, “Тарас Бульба”, “Вій”, “Повість про те, як посварилися Іван Іванович і Іваном Никифоровичем”

- **1840 р.** – через смерть близького друга - графа Й. Віельгорського у М. Гоголя починається душевна криза, а під тиском російської критики в “непатріотизмі” він переробляє і доповнює “Тараса Бульбу”.
- **1842 р.** – виходить другий варіант повісті, що на довгі роки стане інструментом в інформаційній війні Росії з Україною

Порівняйте

Перша редакція, 1835 р.:

“Это был один из тех характеров, которые могли только возникнуть в грубый XV век, и при том на полукочующем Востоке Европы,... к каким принадлежала тогда Украина...”

Друга редакція, 1842 р.:

“Это был один из тех характеров, которые могли только возникнуть в тяжёлый XV век на полукочующем углу Европы, когда вся южная первобытная Россия...”

Порівняйте

Перша редакція, 1835 р.:

- “Будьте здоровы, паны-браты, товарищи! Да глядите, прибывайте на следующее лето опять, да погуляйте хорошенько!..” удар обухом по голове пресек его речи.

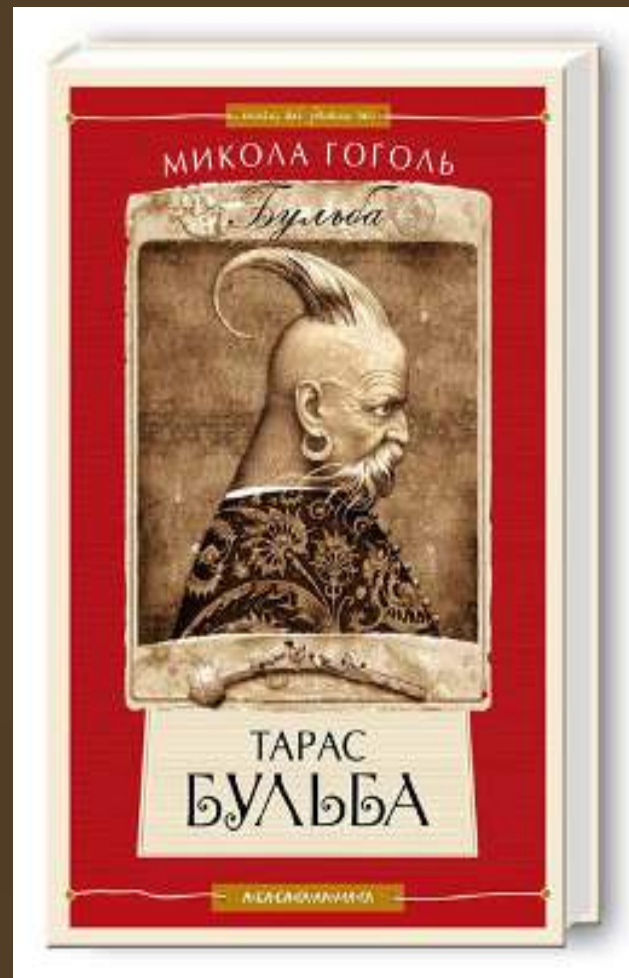

Друга редакція, 1842 р.:

- “Вспоминайте меня и будущей же весной прибывайте сюда вновь, да хорошенько погуляйте!.. Пойдите же, придет время... узнаете же вы, что такое православная русская вера!.. Подыметя из русской земли свой царь...”

Переклади “Тараса Бульби” українською

- Їх налічується понад десяток, але найкращим вважається переклад *М. Садовського*, який користувався обома авторськими редакціями. Він був надрукований 1918р., пізніше творчо відредагований *Є. Поповичем та І. Малковичем* (1998р., вид-во “А-ба-ба-га-ла-ма-га”)

Історична основа

- У повісті немає точних дат, лише згадки про гетьмана Остряницю, Северина Наливайка. М. Гоголь зближує часи XV-XVII століть, створюючи *умовний час*, в якому сконцентрувалася вся українська історія, незламний дух козацтва.

Історична основа

- Щоб змодельювати тогочасний світ, письменник опрацював чимало історичних джерел: “Опис України” де Боплана, “Запорожскую старину” І. Срезневського, козацькі літописи, “Історію русів” та інші.

Сюжет “Тараса Бульби”

- Експозиція: розповідь про історичні обставини, на тлі яких відбуватимуться події; знайомство з Тарасом та його синами.
- Зав’язка: побут козаків на Січі, початок війни з Польщею.
- Розвиток дії: облога м. Дубна; зрада Андрія Бульби та його смерть від рук батька; поразка запорожців і полон Остапа Бульби; повернення частини козацького війська на Січ

Сюжет “Тараса Бульби”

- Кульмінація: після одужання Тарас Бульба їде у Варшаву, щоб викупити Остапа, але того страчують на очах у батька. Самого Тараса спалюють на вогні.

Ідея повісті

- Художньою домінантою повісті “Тарас Бульба” є **поетизація запорозького козацтва** і творення узагальненого його образу через зображення окремих образів та їх авторську інтерпритацію. Запорозька Січ для М. Гоголя – це військовий і політичний центр України, оборонець Вітчизни й інших держав. Таким чином письменник **прагнув на прикладі героїчного минулого прищепити сучасникам волелюбні ідеали.**

Жанрові особливості

- “Тарас Бульба” – це *історична повість*, дія якої розвивається довкола яскравого персонажа. Це *романтичний герой* – виняткова за сміливістю, хоробра людина, здатна вчинити подвиг.
- Деякі дослідники визначають “Тараса Бульбу” як *роман*.
- А як вважаєте ви? Свою думку доведіть.

Літературна вікторина

- Яким фразеологізмом охарактеризував Тарас сина Андрія при зустрічі з бурси?
- Прізвище осавули, якого Тарас Бульба залишив на хуторі.
- Кличка Тарасового коня.
- Птах, яз яким порівнюється мати Остапа й Андрія.
- Острів, на якому стояла Запорозька Січ.
- Місце, де козаки зберігали військову скарбницю.
- Найстарший козак запорозького війська.
- Назва куреня, отаманом якого обрали Остапа Бульбу.
- Музичний інструмент, звучанням якого був зачарований Андрій.
- Подарунок панночки, який Андрій взяв у бій проти запорожців.
- Місто, в якому стратили Остапа.
- Річка, біля якої загинув Тарас Бульба.

Образ Тараса Бульби

Схарактеризуйте образ
головного героя
за такими позиціями:

- 1. Тарас як господар і батько.
- 2. Тарас як воїн і оборонець
людей від ворогів.
- 3. Тарас як отаман і побратим
для запорожців.

Образи Остапа та Андрія

- Порівняйте образи синів Тараса Бульби і заповніть таблицю

Остап	Андрій
Зовнішність	
Ставлення до навчання	
Риси характеру	
Життєві принципи	
Ставлення до Батьківщини	

Рефлексія

- Оцініть учинки героїв повісті “Тарас Бульба” в таких категоріях:
- Добре зрозумів у творі
- Зовсім не зрозумів у творі
- Застосував би в житті
- Ніколи не застосував би в житті

Домашнє завдання

Характеристика образу Тараса Бульби

Використані джерела

- Гоголь М. Тарас Бульба. – “А-ба-ба-га-ла-ма-га”. – 2005.
- Павлів І. Уроки української літератури для 9 класу. – К., “Дивослово”. – 2018.
- Ілюстрації українських художників з мережі “Інтернет”.

Підготувала: вчитель української мови та літератури Яцишин Ірина Василівна